

Autorii acestei ediții:

- Adrian Lupușor
- Alexandru Fală
- Victoria Vasilescu

Realitatea Economică este o publicație economică lunară ce identifică cele mai importante evoluții economice și politice. Cititorii săi sunt decidenții de politici, directorii executivi ai companiilor locale, străine și ai băncilor comerciale, reprezentanții instituțiilor internaționale, ambasadelor și partidelor politice, jurnaliștii economici.

Acronimele și abrevierile utilizate:

f-a-p – față de anul precedent; f-t-p – față de trimestrul precedent; f-l-p – față de luna precedentă, s-d-p – sfârșit de perioadă, T4:07 – trimestrul patru 2007; Jan:09 – ianuarie 2009; BNS – Biroul Național de Statistică; ANOFM – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă; BNM – Banca Națională a Moldovei; MDL – leul moldovenesc; ISD- investiții străine directe, p.p. - puncte procentuale.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent din Moldova, a cărui misiune este de a oferi mediul propice manifestării gândirii libere și netriviale, fapt ce va permite instituției să fie un lider în furnizarea unor analize economice obiective și să promoveze în mod eficient idei și soluții inovatoare pentru problemele economice cu care se confruntă Moldova în procesul transformării economice, dezvoltării societale și integrării europene.

Date de contact:

Republica Moldova, mun. Chișinău
str. Pușkin, 45 B, et. 4, MD-2005
Telefon: +373 22 929 994
Email: info@expert-grup.org

Indicele Compozit Anticipator (ICA)

ICA este format prin agregarea a șase indicatori macroeconomici: exporturi, transferuri în favoarea persoanelor fizice, credite noi, ponderea reducerilor pentru pierderi la credite, banii în circulație (M0) și marja bancară. Indicatorii au fost selectați în funcție de relevanță față de tendințele economice. Mai multe detalii privind metodologia de calcul pot fi găsite pe pagina [EXPERT-GRUP](http://expert-grup.org).

■ Evoluția Indicatorului Compozit Anticipator

Economia moldovenească continuă să se recupereze, însă nu suficient de rapid. În luna octombrie, Indicele Compozit Anticipator (ICA) a avansat cu 2 puncte față de luna precedentă (98,9 față de 96,9 puncte), marcând continuarea trendului ascendent conturat pe parcursul anului curent. Totuși, față de recuperarea din 2010, tendința este una mult mai lentă și mai volatilă, fapt ce denotă persistența mai multor riscuri, atât externe, cât și interne, care frânează creșterea și dezvoltarea economică.

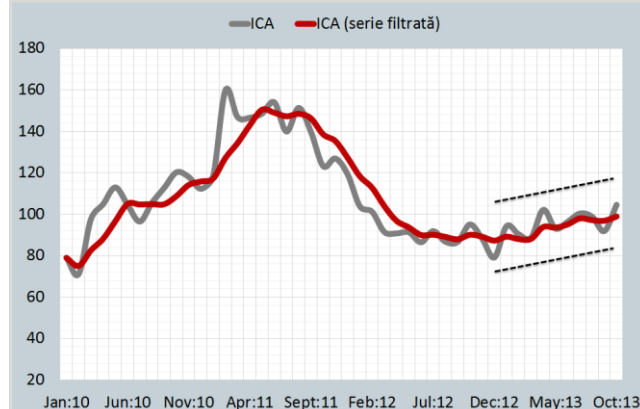
Recuperarea nu este una inclusivă, fiind repartizată neuniform între sectoarele economice. Deși, volumul producției industriale a crescut, în ian-sept'13, cu 6,3%, ramurile care asigură circa o treime din valoarea adăugată brută a sectorului au rămas în declin față de anul precedent.

Creșterea Indicelui Compozit Anticipator a fost determinată preponderent de ameliorarea situației din sistemul bancar, precum și de sporirea consumului. Astfel, în octombrie, băncile au acordat cu 35% mai multe credite față de anul precedent, iar ponderea creditelor neperformante a diminuat până la 12,3% (cu 0,1 p. p. față de septembrie). Totodată, volumul banilor în circulație a înregistrat una din cele mai rapide creșteri din ultimii 3 ani (+35%, f-a-p). Cu toate acestea, expansiunea creditării este una neomogenă, fiind alimentată de împrumuturile contractate de firme în monedă națională care au crescut de circa 2 ori f-a-p. În același timp, volumul creditelor acordate persoanelor fizice a crescut cu doar 1,5% f-a-p, iar cele acordate în valută străină s-au diminuat cu 33% f-a-p.

Tendențe contradictorii similare se atestă și în activitatea investițională. Astfel, creșterea reală de 3,3% f-a-p din perioada ian-sept'13 a fost alimentată în mare parte de instituțiile publice (+7,5%) și companiile private autohtone (+5,9). În schimb, investițiile operate de companiile cu capital străin au crescut cu doar 3,7%, iar cele mixte și-au restrâns activitatea investițională cu 20,2%, față de anul precedent.

Condițiile economice instabile din regiune pe fondul unui an electoral constituie principalele riscuri pe termen scurt. Principalii parteneri comerciali ai țării se confruntă cu o situație economică nefastă, fapt ce subminează cererea externă pentru produsele moldovenești și influxul de investiții și remiteri. Astfel, în trimestrul 3, Zona Euro a rămas în recesiune (-0,4%, f-a-p), economia UE a crescut cu doar 0,1%, f-a-p, iar ritmul de creștere economică în Rusia a încetinit până la 1,2% f-a-p. Constrângerile pe plan extern sunt amplificate de specificul perioadei pre-electorale din țară, care ar putea să se manifeste prin promovarea unei politici bugetare relaxate, pe fondul tergiversării reformelor sistemice și inducerii incertitudinii sporite.

Indicele Compozit Anticipator, date brute și media mobilă din ultimele 4 luni¹

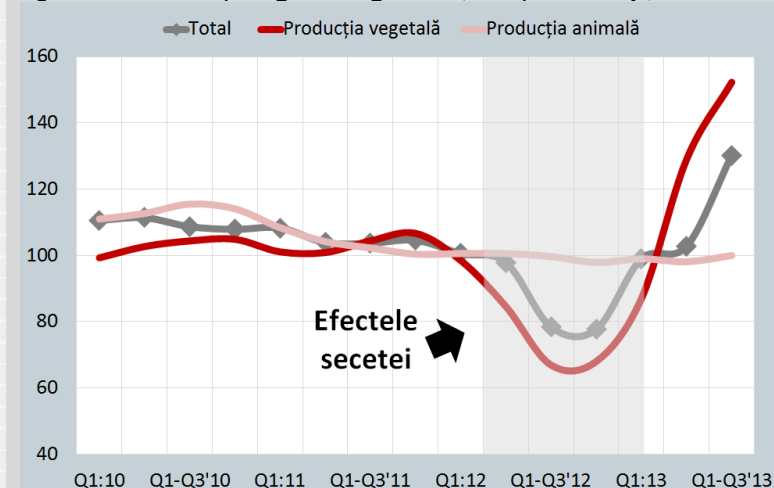

Sursa: calcule EXPERT-GRUP în baza datelor BNS și BNM;

¹ Pentru luna octombrie, volumul remiterilor și a exporturilor a fost estimat de autori.

■ Principalele tendințe economice

Figura 1. Producția agricolă globală, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS

AGRICULTURA

Sectorul continuă să se redrezeze după seceta din anul trecut. În ian-sept'13, producția globală agricolă a avansat cu **30,2%** f-a-p, fiind determinată preponderent de creșterea robustă a producției vegetale (**+52,3%** f-a-p). Totodată, sectorul zootehnic rămâne într-o stagnare perpetuă (**0%**), relevând o serie de probleme structurale cu care acesta se confruntă (economie informală, insuficiență de investiții și piață de desfacere limitată).

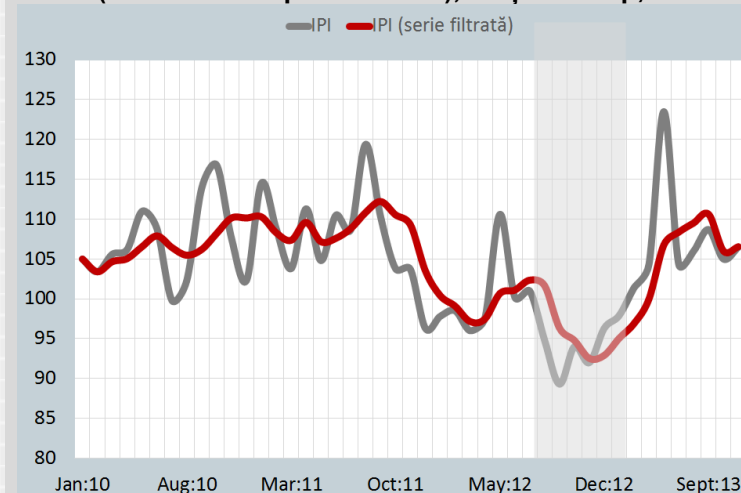
INDUSTRIA

Creșterea a fost asigurată doar de ramurile care asigura circa 66% din valoarea adăugată brută în sector. În sept:13, Indicele Producției Industriale a avansat cu **6,5%** f-a-p. Pe parcursul primelor 9 luni, IPI a crescut cu **6,3%** f-a-p. Cel mai mult au contribuit la creștere: producția de mașini și aparate electrice (**+39,9%**), producția altor produse din minerale nemetalifere (**+21,6%**) și industria alimentară și a băuturilor (**+2,7%**).

COMERȚ INTERN CU BUNURI ȘI SERVICII

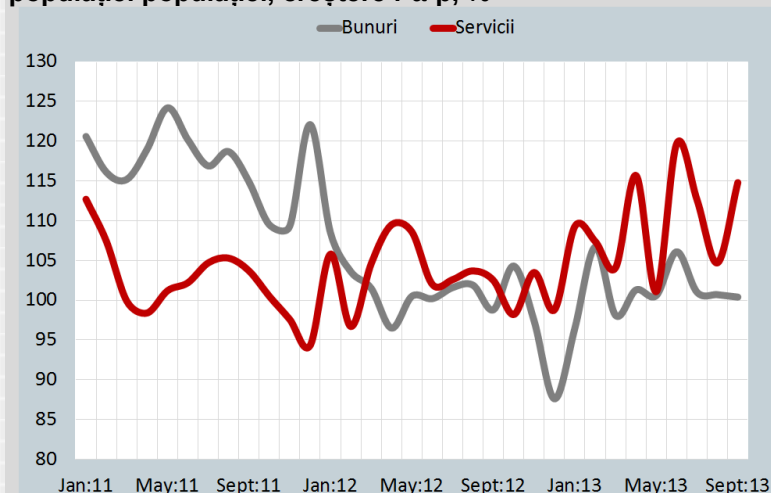
Sectorul rămâne volatil, pe fondul relansării economice neomogene și a riscurilor externe. În sept:13, cifra de afaceri a firmelor care practică comerțul cu amănuntul a rămas constant (**+0,4%**, f-a-p) în timp ce volumul serviciilor prestate populației a continuat trendul ascendent (**+22,0%**, f-a-p).

Figura 2. Indicele Producției Industriale, serie brută și serie filtrată (media mobilă pentru 4 luni), creștere f-a-p, %

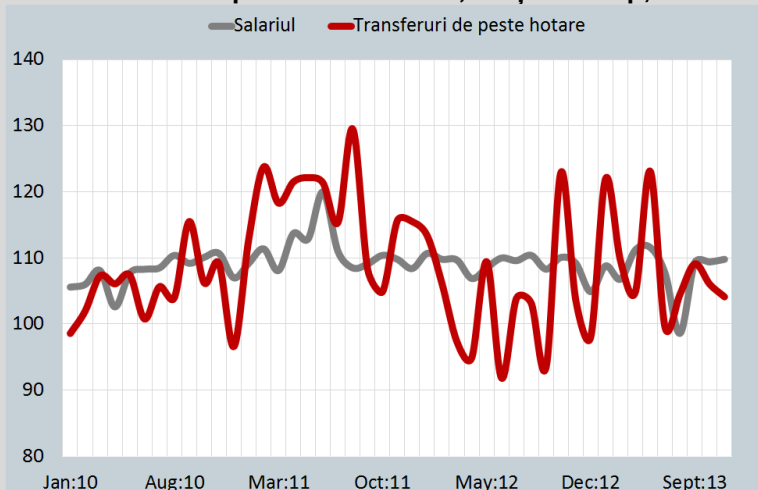
Sursa: BNS

Figura 3. Comerțul cu bunuri (amănuntul) și servicii prestate populației, creștere f-a-p, %

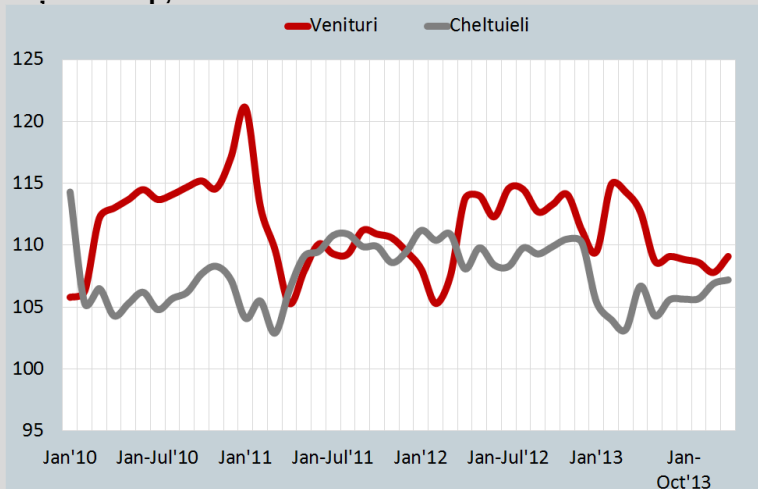
Sursa: BNS

Figura 4. Salariul mediu pe economie și transferurile de peste hotare în favoarea persoanelor fizice, creștere f-a-p, %

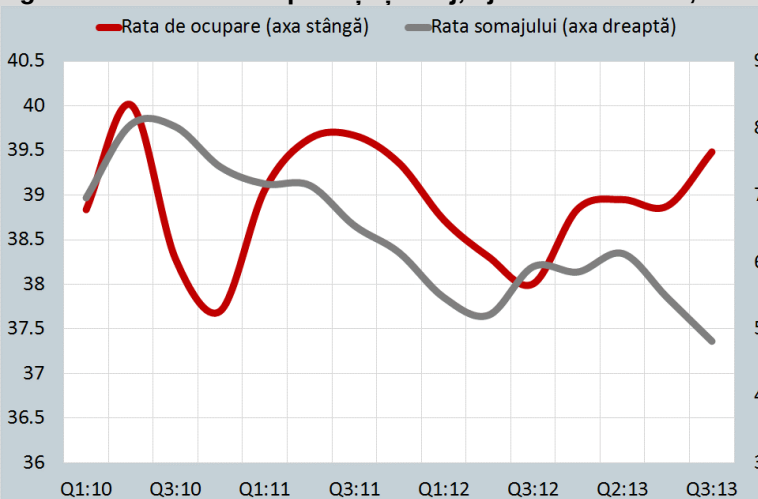
Sursa: BNS și BNM

Figura 5. Veniturile și cheltuielile Bugetului Public Național, creștere f-a-p, %

Sursa: Ministerul Finanțelor

Figura 6. Ratele de ocupare și șomaj, ajustate sezonier, %

Sursa: BNS

VENITURILE ȘI CHELTUIELILE POPULAȚIEI

Volatilitatea consumului populației este indusă preponderent de creșterea instabilă a remiterilor.

În sept:13, transferurile de peste hotare în favoarea persoanelor fizice au crescut cu **4,1%** f-a-p, încetinind față de aug:13 (+6,0%) și iul:13 (+9,1%). Creșterea a fost alimentată de transferurile în dolari SUA. Salariul mediu pe economie, în sept:13, a crescut cu **9,8%** în termeni nominali și cu **5,7%** în termeni reali, f-a-p.

FINANȚE PUBLICE

Veniturile bugetare cresc, însă ritmul este sub așteptări.

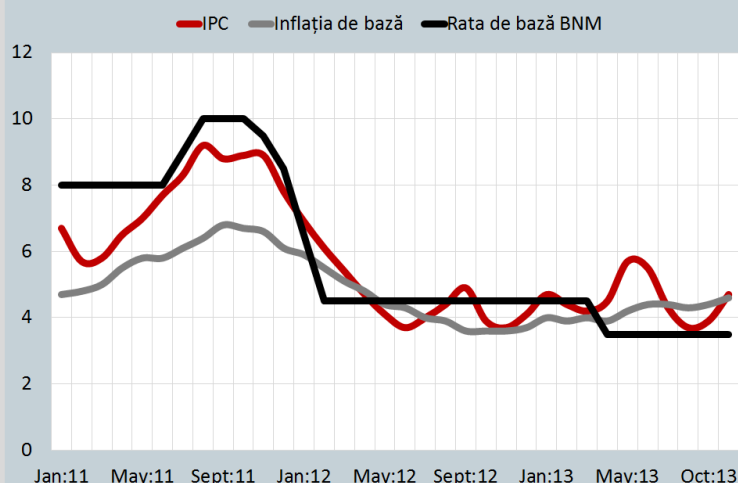
În perioada ian-oct'13, veniturile BPN au sporit cu 9,1% f-a-p, creșterea fiind determinată în mare parte de încasările din TVA (+13,0%) și accize (+18,6%). Totuși, din cauza sub-executării granturilor externe (59% față de plan) și a impozitelor asupra comerțului internațional (97,9% față de plan), nivelul veniturilor a fost inferior celui planificat cu 1,9%. Cheltuielile au crescut cu 7,2%, accelerând față de lunile precedente.

PIAȚA MUNCII

Condițiile climatice favorabile și relansarea economică contribuie la crearea locurilor de muncă.

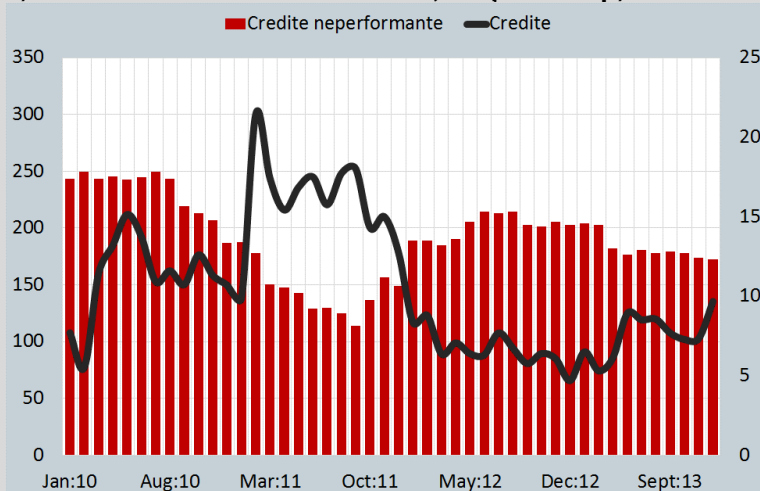
În Q3:13, rata de ocupare a constituit **42,7%**, fiind superioară cele din anul precedent (**41,1%**). În urma excluderii factorului sezonier, pe parcursul anului curent se proliferază un trend pozitiv. Numărul populației ocupate a crescut cu **4,3%** f-a-p. Rata șomajului a constituit doar **3,9%**, urmând un trend descendent în ultimii ani.

Figura 7. Indicele Prețurilor de Consum și inflația de bază, creștere f-a-p, %; rata de bază BNM, %

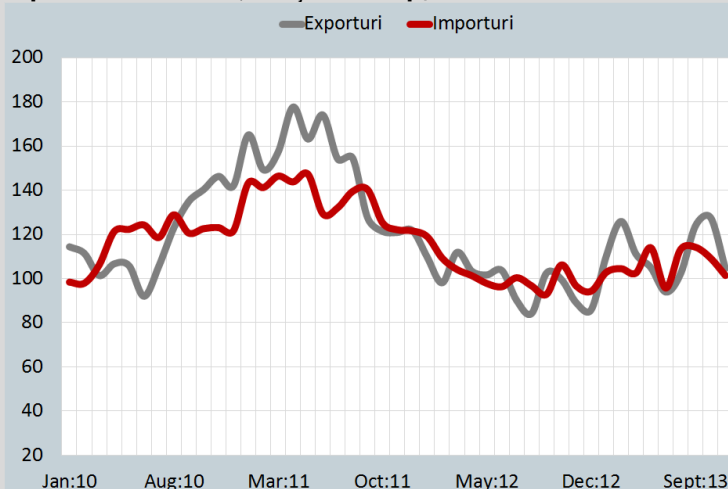
Sursa: BNM

Figura 8. Ponderea creditelor neperformante în total credite, %; volumul creditelor noi acordate, creștere f-a-p, %

Sursa: BNM

Figura 9. Volumul total al exporturilor și importurilor Republicii Moldova, creștere f-a-p, %

Sursa: BNS

PREȚURI ȘI POLITICĂ MONETARĂ

În lipsa unor presiuni inflaționiste majore, politica monetară rămâne relaxată. În oct:13, Indicele Prețurilor de Consum a fost de **4,7%** f-a-p, accelerând ușor față de luna precedentă. Circa jumătate din această creștere a fost asigurată de produsele alimentare, care au fost mai scumpe cu **6,9%** f-a-p. Inflația de bază a fost similară cu IPC (+4,6%). BNM a continuat să promoveze o politică monetară relaxată, menținând rata de bază la **3,5%**, sub nivelul IPC.

SISTEM BANCAR

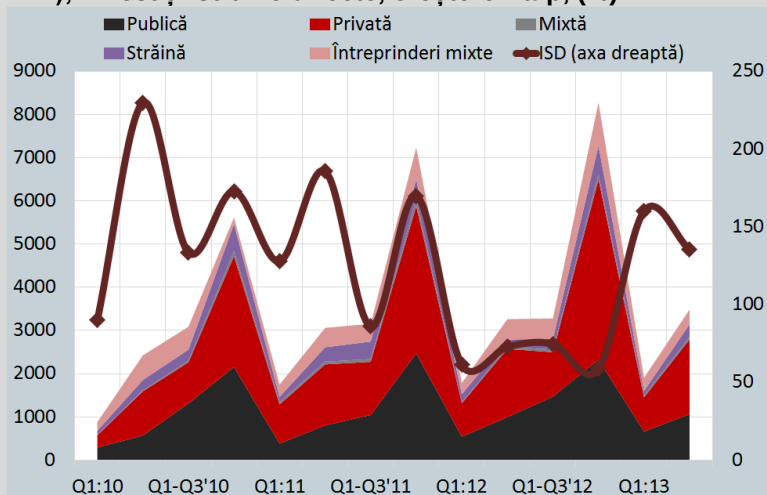
Activitatea de creditare se întărește, pe fondul îmbunătățirii condițiilor economice. În oct:13, băncile au acordat cu **35,4%** mai multe credite f-a-p. Creșterea a fost determinată de creditele acordate în monedă națională persoanelor juridice, volumul cărora practic **s-a dublat** f-a-p. Situația din sistemul bancar continuă să se îmbunătățească gradual, ponderea creditelor neperformante diminuând la **10,3%**. Totuși, acesta rămâne superior față de situația din 2011.

COMERȚ EXTERIOR

Activitatea de export – impulsionată de UE și Turcia și încetinită de piața CSI.

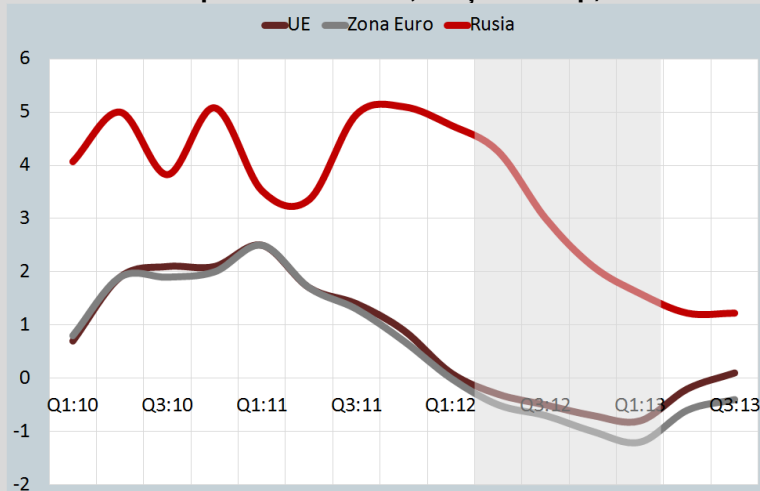
Grație ameliorării situației economice în regiune, în ian-sept:13, exporturile moldovenești spre UE au crescut cu **9,6%**, iar spre alte piețe (preponderent Turcia) – cu **49,7%** f-a-p. Din cauza încetinirii economice din Rusia, exporturile spre CSI au crescut cu **3,4%**, iar spre Rusia cu doar **2,5%** f-a-p. Importurile au avansat mai lent ca exporturile (+6,3% față de +11,0%, f-a-p).

Figura 9. Investiții în capital fix pe forme de proprietate (mil. MDL); investiții străine directe, creștere f-a-p, (%)

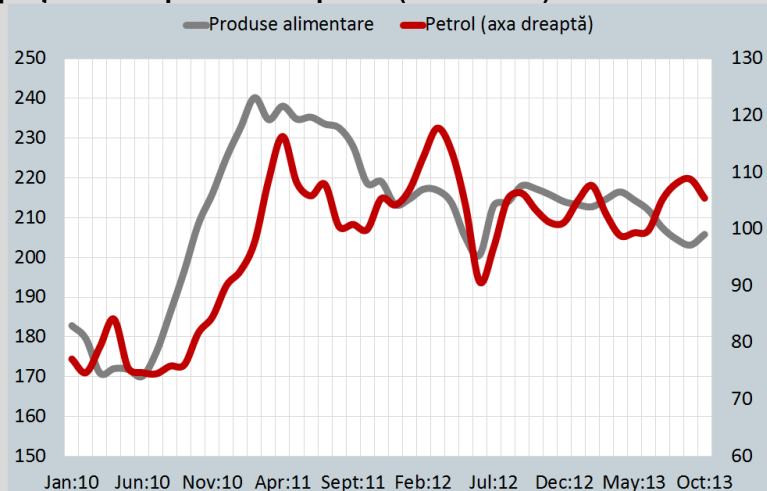
Sursa: BNS

Figura 10. Creșterea economică a principalilor parteneri comerciali ai Republicii Moldova, creștere f-a-p, %

Sursa: Eurostat și Serviciul Federal de Stat de Statistică a Rusiei

Figura 9. Indicele prețului mondial la alimente (puncte) și preț mediu per baril de petrol (dolarii SUA)

Sursa: Banca Mondială și FAO

ACTIVITATEA INVESTIȚIONALĂ

Creșterea investițiilor alimentată de sectorul public. În perioada ian-sept'13, volumul investițiilor în active materiale pe termen lung au crescut cu **3,3%** f-a-p (în prețuri comparabile), accelerând de două ori față de ian-iun'13. Creșterea a fost determinată de instituțiile cu proprietate publică (**+7,5%**) și privată (**+5,9%**). Investițiile operate de companiile cu capital străin au crescut cu doar **3,7%**, iar cele mixte și-au restrâns activitatea investițională cu **20,2%**, f-a-p.

PRINCIPALII PARTENERI COMERCIALI

Condiții economice externe incerte: economia Rusiei încetinește, iar cea a UE nu crește suficient de repede. Pentru prima dată din ultimele 1,5 ani, în Q3:13, economia UE a înregistrat o creștere pozitivă (**+0,1%**, f-a-p). Totuși, Zona Euro rămâne în recesiune (**-0,4%**, f-a-p). Economia Rusiei a crescut cu **1,2%** f-a-p, fiind într-o continuă încetinire de la mijlocul anului 2011.

PIEȚELE GLOBALE

Situația pe piețele globale rămâne foarte volatilă și, respectiv, incertă. În pofida unei creșteri minore din oct:13, indicele prețului mondial la alimente înregistrează o tendință descendentă pe parcursul ultimilor luni. Trendul este marcat de ieftinirea cerealelor, pe fondul condițiilor climaterice mai bune din acest an f-a-p. Prețul țițeiului este la fel de volatil, înregistrând, în oct:13, o ieftinire de **3,1%** f-l-p și **2,0%** f-a-p.

■ Evoluții-cheie de politici în noiembrie 2013

Evoluția politicii	Comentariu EXPERT-GRUP
1 noiembrie. A fost prezentat „Raportul asupra inflației nr. 4, 2013”. BNM a revăzut în creștere prognoza inflației cu 0.2 pentru 2013 p. p. și cu 0.9 p. p. pentru 2014 comparativ cu proiecția din „Raportul asupra inflației nr. 3, 2013”. Astfel BNM prognozează o rată anuală a inflației de 4,5% în 2013 și 4,7% în 2014.	BNM explică că această majorare a prognozei reflectă scumpirea produselor alimentare pe piețele internaționale, ritmurile mai înalte de creștere a prețurilor reglementate și anticiparea unor nivele mai mari ale prețurilor la combustibili. La fel, accentuarea tendințelor inflaționiste au fost determinate și de deprecierea MDL din T2:2013-T4:2013. Totodată pe termen mediu există premise reale pentru menținerea ratei inflației în proximitatea nivelului țintit.
4 noiembrie. Compania olandeză Generashon Financial B.V. și-a vândut participația sa de 26,75% la <u>Victoriabank</u>. Cumpărătorii acestor acțiuni au fost 7 persoane juridice și o persoană fizică. Printre cele șapte persoane juridice se numără: Moldasig (4,9%), Asito (4,908%) și Moldindconbank (4,902%).	Procurarea de către companii a unor pachete de acțiuni mai mici de 5%, ce a permis evitarea solicitării permisiunii de la BNM, precum și implicarea în tranzacție a tandemului Moldasig-Asito indică asupra posibilității realizării unei activități concertate. Grawe Carat Asigurări, deja, a invocat un atac anti-concurențial din partea SA „Moldasig” S.A., CIA „Asito” S.A., CA „Victoria Asigurări” S.A. și CA „Klassika Asigurări” S.A.. Motivul ține de faptul că la data de 27.09.2013 în cadrul ședinței Biroului Național al Asiguratorilor de Autovehicule prin votul acestor 4 companii a fost luată decizia de a interzice emiterea Cărții Verzi de către Grawe Carat Asigurări. Se pare că această operațiune cu acțiunile Victoriabank continuă șirul de tranzacții suspecte ce au bulversat piața financiară pe parcursul anului 2013. Nu este exclus că rezultatul final al acestor acțiuni să fie concentrarea unei părți importante din activele sectorului financiar în mâinile unui grup restrâns de persoane.
13 noiembrie. Cabinetul de miniștri a aprobat lista activelor ce vor fi expuse spre privatizare. În această listă se regăsesc: S.A. „Aroma”, S.A. „Barza Albă”, S.A. „Combinatul de Produse Cerealiere”, S.A. „Tutun CTC”, S.A. „Moldtelecom”, Î.S. „Fabrica de Sticlă din Chișinău”, Î.S. „Air Moldova”, Î.S. „Nodul Hidroenergetic de la Costești”, S.A. „Circul din Chișinău”, S.A. „Centrala Electrică de Termoficare Nord”, S.A. „Rețelele Electrice de Distribuție Nord-Vest”, S.A. „Rețelele Electrice de Distribuție Nord” și S.A. „Glass Container Company”. Privatizarea se va realiza prin concurs investițional, iar valoarea de piață a activelor urmează a fi stabilită de experți străini. Această rundă de privatizări se preconizează a fi realizată într-un termen record de 6-8 luni.	Procesul privatizării întreprinderilor deținute integral sau parțial de stat, din punct de vedere conceptual, este binevenită. Transferarea activelor statului către mediul privat ar putea spori eficiența gestionării acestora și în final ar putea aduce beneficii mai mari pentru economia națională. Totuși, experiența cedărilor stângace și netransparente ale activelor statului (Banca de Economii și Aeroportul Internațional Chișinău) precum și rapiditatea cu care se dorește realizarea privatizărilor într-un an electoral nu inspiră încredere și oferă ambiguitate acestei decizii a Guvernului. Pentru evaluarea corespunzătoare a activelor, efectuarea unei privatizări avantajoase și evitarea efectelor nefaste pentru securitatea economică a statului este imperativă asigurarea transparenței depline a procesului de privatizare. Totodată, este necesar de evitat stabilirea barierelor de intrare pentru participanții la licitații, pentru a asigura o concurență loială în procesul selectării investitorilor.
17 noiembrie Exportatorii moldoveni vor putea depune	Conform prevederilor documentului, după trecerea la procesarea electronică a operațiunilor de export, Serviciul Vamal va oferi exportatorilor posibilitatea de a deveni mai competitivi pe piața externă, ca rezultat al scăderii costurilor de două ori. Acest lucru se va produce în condițiile în care numărul de documente necesare

Evoluția politicii	Comentariu EXPERT-GRUP
declarații vamale electronice. Guvernul a adoptat o decizie cu privire la procedura de vămuire electronică pentru mărfurile exportate.	pentru furnizarea de mărfuri moldovenești pe piețele externe se va reduce. În plus, timpul vămuirii va fi scurtat. Astfel, agenții economici care au semnătură digitală, fie o tabletă conectată la sistemul informațional vamal, va avea posibilitatea să completeze declarația de export pe cale electronică în câteva minute. Un alt avantaj important al acestui sistem este eliminarea contactului direct între agentul economic și angajatul serviciului vamal, astfel, procedura va deveni transparentă și supravegheată on-line.
21 noiembrie. Ministerul Economiei a înaintat spre aprobare, către Guvernul Republicii Moldova, varianta definitivată a proiectul de lege pentru modificarea și completarea „Legii privind piața produselor petroliere” în scopul liberalizării pieței.	Proiectul prevede o serie de modificări conceptuale menite să demonteze o serie de bariere de intrare pe piața autohtonă a produselor petroliere. Se propune excluderea obligativității de deținere sau închiriere a depozitelor în volum minim de 5 mii m³ pentru păstrarea produselor petroliere, iar pentru importatorii de gaz lichefiat a depozitelor de minim 150 m³. De asemenea pentru operatori se prevede anularea condiției existenței capitalului propriu în sumă de 8 mil. MDL. Pentru entitățile economice ce utilizează produse petroliere doar pentru consum propriu și nu le comercializare pe piața internă se propune renunțarea licențierii importurilor și înlocuirea cu un sistem de notificare. Implementarea acestor prevederi va facilita activitatea operatorilor pe piața petrolieră și ar putea crea premise pentru dezvoltarea concurenței pe această piață, fapt ce va avantaja consumatorii finali.
24 noiembrie A fost semnat contractul privind gazoductul Iași-Ungheni, care va conecta sistemele naționale de transport de gaze între Moldova și România. Contractul, în valoare de până la 5,3 milioane de euro, a fost încheiat între Ministerul de Dezvoltare Regională și Administrație Publică (MDRAP) din România și Ministerul Economiei (ME) din Republica Moldova.	Inițiativa crează premisele pentru diversificarea căilor de transport, precum și a surselor de import a gazelor naturale. Contractul respectiv se bazează pe un acord semnat în 2010 între guvernele celor două țări în ceea ce privește punerea în aplicare a programului de asistență tehnică și financiară, care prevede un ajutor financiar nerambursabil de 100 milioane de euro acordat Republicii Moldova de către România. Conducta de gaz Iași-Ungheni reprezintă prima legătură directă a Republicii Moldova pe piața europeană de gaze și un prim pas dintr-un proiect mai amplu de conectare a țării la piața europeană de gaze. Valoarea totală a proiectului este de 26,5 milioane de euro, din care 7 milioane de euro sunt din partea Uniunii Europene. Lungimea conductei în Republica Moldova este de 10,5 km, iar contractul se va derula până în decembrie 2014.
27 noiembrie Comisia Europeană a propus permiterea călătoriilor fără viză în spațiul Schengen pentru cetățenii moldoveni care dețin un pașaport biometric, ca rezultat al evaluării efectuate și concluderii că Republica Moldova a îndeplinit toate obiectivele de referință stabilite în Planul de acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize (VLAP). Prin urmare, Comisia a propus să transfere Moldova pe lista țărilor terțe ai căror resortisanți sunt exonerați de obligația de a deține viză.	Deși liberalizarea regimului de vize se referă doar la călătoriile de până la 90 de zile și nu oferă drepturi de angajare în spațiul UE, măsura este un pas important în direcția integrării europene. Aceasta ar putea îmbunătăți percepțiile populației vis-a-vis de procesul integraționist european, care la moment sunt distorsionate din cauza lipsei de informației și a frecvențelor manipulări a opiniei publice. Totodată, regimul liberalizat de vize crează premise importante pentru re-integrarea țării, grație creșterii atractivității cetățeniei moldovenești pentru populație din raioanele de est a Republicii Moldova. Posibilitatea de a călători în UE fără viză va facilita și mai mult contactele personale și va consolida dezvoltarea afacerilor, relațiile sociale și culturale dintre UE și

Evoluția politicii	Comentariu EXPERT-GRUP
	Moldova. În aceeași timp, liberalizarea regimului de vize nu crează riscuri majore pentru creșterea migrației ilegale cel puțin din 2 motive: (i) potențialul de migrație deja a fost epuizat pe parcursul ultimilor 10-13 ani; (ii) viza nu constituie principala barieră pentru emigrarea cetățenilor moldoveni în UE² Propunerea de a elimina obligativitatea vizelor pentru cetățenii moldoveni care dețin un pașaport biometric va fi discutată de către Parlamentul European și Consiliu.
28-29 noiembrie În cadrul Summit-ului Parteneriatului Estic de la Vilnius, Moldova și Georgia au parafat acordurile de asociere cu UE, iar Azerbaidjan a semnat un acord de scutire a regimului de vize cu Uniunea Europeană. Presat de demonstrații de stradă din țară, președintele Ucrainei, a participat la Summit, dar nu a semnat acordul de liber schimb și tratatul de asociere politică cu UE. La summit au participat șefii de stat și lideri din cele 6 țări ale Parteneriatului Estic: Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Ucraina, Georgia și Republica Moldova.	Odată cu parafarea acordurilor respective, Georgia și Moldova au consolidat legăturile politice și economice cu UE. Presiunile din partea Federației Ruse continuă totuși să complice parcursul european al țărilor Parteneriatului Estic. E de menționat că piața UE oferă cel puțin 500 mil consumatori și o economie de 6 ori mai mare decât Uniunea Euroasiatică, proiect inițiat și promovat activ de Federația Rusă. Acordul de asociere UE-Republica Moldova, inclusiv Acordul de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător, parafat în timpul Summit-ului, urmează să consolideze relațiile politice, economice și comerciale dintre UE și Republica Moldova. Este o modalitate concretă de a profita de dinamica foarte pozitivă în relațiile UE-Moldova. Aceasta se concentrează pe sprijinul pentru reformele de bază, redresarea economică, guvernare, cooperarea inter-sectorială și liberalizarea de anvergură a comerțului Moldovei cu UE. Parafarea acordului este un pas important către eventuala semnare a acestuia și punerea în aplicare ulterioară de către toate statele membre ale UE și Republica Moldova. Totuși, precedentul Ucrainei denotă faptul că parafarea Acordului nu garantează și semnarea acestuia. Întrădevăr, Guvernul Republicii Moldova, în perioada imediat următoare va trebui să facă față mai multor presiuni, atât <i>externe</i>, cât și <i>interne</i>. Presiunile externe vin preponderent din partea Federației Ruse prin intermediul pârgurilor economice și a eventualului șantaj diplomatic invocând dependența energetică acută a Moldovei de această țară. Pe plan intern presiunile vin, în special, din partea opoziției care se declară activ împotriva semnării acestui Acord, precum și a autorităților locale din raioanele unde s-au conturat pe parcursul ultimilor ani anumite tendințe separatiste (Bălți și UTA Găgăuzia).

² Raportul Național de Dezvoltare Umană „Aspirațiile Europene și Dezvoltarea Umană în Republica Moldova”, 2012, UNDP Moldova

Anexe statistice

Tabelul 1. Principalii indicatori lunari

Indicatorul	Noi:12	Dec:12	Ian:13	Feb:13	Mar:13	Apr:13	Mai:13	Iun:13	Iul:13	Aug:13	Sept:13	
Producția industrială, f-a-p, % schimbare	-8,0	-3,7	-2,1	1,4	4,3	23,5	4,3	6,0	8,7	5,0	6,5	n.a.
Comerțul cu amănuntul, f-a-p, % schimbare	-2,6	-12,4	-3,5	6,7	-1,9	1,3	0,6	6,1	1,0	0,7	0,4	n.a.
Servicii prestate populației, f-a-p, % schimbare	3,5	-1,2	9,3	7,4	4,1	15,7	1,1	19,7	12,6	4,7	14,8	n.a.
Exportul de bunuri, f-a-p, % schimbare	-11,0	-14,1	9,9	25,9	11,1	5,0	-6,1	2,3	24,0	27,7	4,6	n.a.
Importul de bunuri, f-a-p, % schimbare	-3,4	-5,7	2,8	4,5	2,5	13,9	-4,3	13,3	14,2	9,3	1,4	n.a.
Active oficiale de rezervă, milioane USD	2422,4	2515,0	2519,7	2488,1	2469,1	2481,0	2475,3	2466,6	2507,6	2629,9	2722,2	n.a.
Transportul de marfă, f-a-p, % schimbare	1,4	-16,4	-13,5	41,3	31,0	25,2	1,2	5,3	25,4	40,1	32,2	16,3
Șomeri înregistrați la ANOFM (s-p)	25586	26297	26643	27160	26324	24723	22107	19991	18670	17582	16846	n.a.
Salariul real, f-a-p, % schimbare	9,2	4,9	8,8	6,8	11,2	11,6	7,7	-1,4	9,3	9,4	10,1	n.a.
Venituri bugetare, f-a-p, % schimbare*	14,1	11,2	9,5	14,9	14,3	12,7	8,7	9,1	8,9	8,6	7,8	9,1
IPC, f-a-p, %	3,7	4,1	4,6	4,4	4,2	4,5	5,7	5,5	4,3	3,7	3,9	4,7
IPPI, f-a-p, %	4,1	4,5	1,6	2,8	3,4	3,7	3,0	2,9	3,3	3,4	3,4	4,1
Rata nominală de schimb MDL/USD (s-p)	12,37	12,06	12,10	12,25	12,41	12,31	12,52	12,53	12,73	12,82	12,95	13,12
Bani transferați de peste hotare, f-a-p, % schimbare	3,6	-0,9	22,6	9,7	4,9	23,1	-0,5	4,5	9,1	6,0	4,1	n.a.
Agregatul monetar M2, f-a-p, % schimbare	23,7	23,5	27,2	26,1	23,4	25,0	26,7	26,7	26,4	25,7	25,0	34,8
Rata de bază a BNM, %	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5
Rata dobânzii pentru depozite bancare, % (s-p)	7,96	8,44	8,55	8,56	8,09	7,33	7,75	6,79	7,16	7,18	6,62	6,54
Rata dobânzii pentru credite bancare, %	12,68	11,98	12,41	13,23	12,77	12,4	12,21	12,03	12,05	12,09	11,79	11,94
Creditele neperformante ca procentaj din creditele totale	14,7	14,5	14,6	14,5	13,0	12,6	12,9	12,7	12,8	12,7	12,4	12,3

Sursa: BNS, BNM și calcule și estimări ale EG;

Tabelul 2. Principalii indicatori trimestriali

Indicatorul	Q3:11	Q4:11	Q1:12	Q2:12	Q3:12	Q4:12	Q1:13	Q2:13	
Rata de creștere a PIB-lui real, f-a-p*, %	6,7	6,4	1,0	0,8	-0,2	-0,7	3,5	6,1	n.a.
Producția agricolă, f-a-p, % schimbare*	3,7	4,6	0,6	-2,1	-21,6	-22,4	-1,0	2,8	30,2
Lucrări de construcție, f-a-p, % schimbare*	3,1	1,4	4,9	3,6	0,8	-1,3	3,7	-0,1	-0,3
Investiții în capitalul fix, f-a-p, % schimbare*	111,3	109,3	95,4	-0,6	-0,7	-4,1	-2,4	1,5	3,3
Fluxurile nete de ISD, f-a-p, % schimbare	-1,8	33,3	-51,3	-26,3	-68,2	-22,2	102,0	35,3	n.a.
Rata șomajului, %	5,3	6,2	7,2	4,5	4,8	5,9	8,1	4,7	3,9
Rata de ocupare a forței de muncă, %	42,9	38,4	34,3	40,5	41,1	37,9	34,5	41,1	42,7

Notă: * - cumulativ; (e) - estimat;

Sursa: BNS, BNM și calcule și estimări ale EG;